

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cyfarfod:	Cyngor Sir
Dyddiad:	12 Mai 2026
Teitl yr adroddiad:	Cydbwysedd Gwleidyddol Pwyllgorau
Adroddiad gan:	Pennaeth Democratiaeth
Pwrpas yr Adroddiad:	Adolygu Cydbwysedd Gwleidyddol ar Bwyllgorau yn unol a chyfansoddiad y Cyngor a deddfwriaeth llywodraeth leol.

Cefndir

1. Mae angen i'r Cyngor adolygu trefniadau cydbwysedd gwleidyddol ar ei bwyllgorau bob blwyddyn. Digwyddodd hynny ddiwethaf ym mis Mawrth 2026, yn dilyn newid yng nghydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, ond mae angen ystyried dyraniad seddi pwyllgorau unwaith eto yng nghyfarfod blynyddol y Cyngor.
2. Mae Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 yn nodi'r prif egwyddorion mewn perthynas â chydbwysedd gwleidyddol, sef:
  - “a) that not all the seats on the body are allocated to the same political group;*
  - b) that the majority of the seats on the body is allocated to a particular political group if the number of persons belonging to that group is a majority of the Authority’s membership;*
  - c) subject to (a) and (b) above, the number of seats on the ordinary committees of a relevant Authority which are allocated to each political group bears the same proportion to the total of all the seats on the ordinary committees of that Authority as is borne by the number of members of that group to the membership of the Authority; and*
  - d) subject to paragraphs (a) to (c) above, that the number of the seats on the body which are allocated to each political group bears the same proportion to the number of all the seats on that body as is borne by the number of members of that group to the membership of the Authority.”¹*

---

¹ Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 Adran 15 (5) (a) – (d)

3. Dyma'r sefyllfa wleidyddol ar y Cyngor (dim ond grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor sy'n cael eu cydnabod gan y broses cydbwysedd gwleidyddol, ac ar gyfer hynny rhaid bod o leiaf dau aelod):

Plaid Cymru -	19
Annibynwyr Môn -	7
Y Grŵp Annibynnol -	4
Llafur Cymru -	3
Aelod sydd ddim yn perthyn i grŵp	2
Cyfanswm -	35

Dyraniad Seddi Pwyllgor

4. Oni bai fod y cyfrifo yn rhoi rhif cyfan o ran nifer cyffredinol y seddau neu nifer y seddau ar bob pwyllgor, yna mae'n rhaid sicrhau'r cydymffurfiaeth gorau posib yn unol â'r egwyddorion a nodir ym mharagraff 2 uchod.
5. Mae seddi pwyllgor ar gyfer grwpiau gwleidyddol, nid oes hawl penodol i aelodau unigol sydd ddim yn perthyn i grŵp i unrhyw sedd, ar wahân ar y Cyngor Sir ei hun. Fel mae paragraff 3 yn ei nodi, erbyn hyn mae gan y Cyngor ddau aelod unigol sydd ddim yn perthyn i grŵp. Os nad oes gwrthwynebiad gan y Cyngor Sir, mae'n bosibl cynnig y seddi heb eu dyrannu i'r aelodau hynny.
6. Os oes gwrthwynebiad gan unrhyw aelod yn y Cyngor Sir i'r egwyddor o gynnig seddi sydd heb eu dyrannu i'r ddau aelod sydd ddim yn perthyn i grŵp, bydd y seddi'n parhau'n wag. Nid oes modd i'r grwpiau gwleidyddol lenwi'r seddi hyn. Penderfynodd y Cyngor Sir yn ei gyfarfod ym mis Mawrth gynnig seddi pwyllgor i'r ddau aelod, ond rhaid adolygu'r sefyllfa eto yng nghyfarfod blynyddol y Cyngor Sir.
7. Yn amodol ar beidio â bod unrhyw wrthwynebiad gan unrhyw aelod i'r egwyddor gyffredinol o ddosbarthu i'r aelodau sydd ddim yn perthyn i grŵp, bydd eu haelodaeth cyfredol o bwyllgorau yn parhau.
8. Rhaid i unrhyw grŵp gwleidyddol ar y Cyngor ddyrannu'r seddau y mae'n eu derbyn o dan y trefniadau cydbwysedd gwleidyddol i'w aelodau ei hun yn unig. Ni all ddyrannu sedd i aelod etholedig nad yw'n aelod o'r un grŵp gwleidyddol.
9. Nid oes newid i ddyraniad seddi yn cael ei gynnig yn yr adroddiad hwn. Mae Atodiad A yn egluro'r dyraniad seddi pwyllgor ar sail cydbwysedd gwleidyddol.

10. Argymhellion

- a. Bod y Cyngor yn cadarnhau'r trefniadau cydbwysedd gwleidyddol ar gyfer dyrannu seddi pwyllgor a amlinellir yn Atodiad A.
- b. Bod y seddi sydd heb eu dyrannu yn cael eu neilltuo rhwng y ddau aelod unigol.
- c. Bod Arweinyddion y Grwpiau yn hysbysu'r Pennaeth Democratiaeth cyn gynted ag y bo modd ynglŷn ag unrhyw newid o ran aelodaeth grwpiau ar Bwyllgorau.